

оновлюються вимоги до якості освіти, одним із найважливіших засобів забезпечення якої є інноваційність освітнього пошуку.

Інноваційність розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Стосовно особистісного чинника педагогічної діяльності це означає:

1) відкритість вихователя до діалогічної взаємодії з вихованцями, яка передбачає рівність психологічних позицій обох сторін;

2) відкритість культури й суспільству, яка виявляється у прагненні педагога змінити дійсність, дослідити проблеми та обрати оптимальні способи їх розв'язання;

3) відкритість свого «Я», власного внутрішнього світу, тобто організація такого педагогічного середовища, яке сприяло б формуванню і розвитку образу «Я».

Інноваційність як принцип педагогіки забезпечує умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку.

Міщук Наталія

ІННОВАЦІЯ В ФІЛОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Сучасна система вищої освіти в Україні спрямована на забезпечення країни фахівцями, які уміло поєднують теоретичні знання з практичними навичками, зорієнтовані на постійний пошук оптимальних ефективних шляхів вдосконалення своїх фахових методів та прийомів, узагальнюють набутий досвід на основі його ґрунтовного наукового вивчення. В таких умовах особливої актуальності набуває формування системи науково-дослідної діяльності у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації, що дає змогу організувати наукову й навчально-дослідницьку діяльність студентів та учнів якомога раніше, підготувати їх до наступних ланок освіти. Великої ролі набуває інтеграція практичної діяльності й наукового обґрунтування її теоретичних засад, розширення та збереження передового фахового досвіду. Основними шляхами реформування вищої школи нині є органічна інтеграція освіти і науки, активне використання наукового потенціалу вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ, новітніх теоретичних розробок і здобутків педагогів-новаторів, відбір і структурування навчально-виховного матеріалу на засадах диференціації та інтеграції. “Підготовка вчителя-дослідника можлива при дотриманні умов його творчого розвитку, індивідуалізації та естетизації процесу навчання у вищому навчальному закладі. Зазначені умови дозволять майбутньому спеціалісту пройти кілька рівнів у своєму професійному становленні: від педагогічної умілості, пошуку ефективних і раціональних методів навчання і виховання до наукового пошуку: пізнавальних, дослідницьких умінь, високого рівня професійної культури” [6, с. 105]. Одним із важливих напрямів української освіти є гуманітарний, що забезпечує духовний розвиток сучасного молодого покоління. “Інтеграційні процеси, що відбуваються

в Україні, європоцентричність, пробудження громадянської і громадської ініціативи, виникнення різних громадських рухів, розповсюдження волонтерської діяльності, які накладаються на технологічну і комунікативну глобалізацію, міграційні зміни всередині суспільства, ідентифікаційні і реідентифікаційні процеси в особистісному розвитку кожного українця, відбуваються на тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу” [4, с. 1]. Серед навчальних дисциплін гуманітарного циклу особливе значення мають філологічні дисципліни, які формують підвалини національного виховання, усвідомлення молодого людиною себе й своєї нації в світовому контексті, розуміння “малої батьківщини” як частини Батьківщини “великої”. Вивчення особливостей рідної мови та літератури – один із основних засобів формування загальної культури людини, її моральних орієнтацій і цінностей. Разом з тим дослідження особливостей етнолінгвістики та літературного краєзнавства сприяє визначенню наукового потенціалу молоді, формуванню, вивченню й узагальненню інноваційних процесів при вивченні філологічних дисциплін у сучасній школі. В таких умовах надзвичайно актуальним є створення й успішна діяльність науково-дослідницького осередку з вивчення філологічних особливостей Луганщини на базі вищого навчального закладу під керівництвом викладачів та науковців-філологів. Саме такі завдання виконує навчально-наукова лабораторія. “Для створення школи, – писав А. А. Богомолець, – необхідний перш за все видатний учений, що має нову ідею узагальнювального синтетичного значення. Проте це ще мало... необхідні співробітники. Коли вони заражаються ентузіазмом свого керівника, робляться його учнями і впродовж багатьох років працюють над різними питаннями проблеми, висунутої керівником, то школа поступово формується в процесі роботи над цією проблемою, в процесі оформлення цих робіт в єдине, гармонійне нове учення” [1, с. 302]. Звичайно, лабораторія в умовах навчального закладу не буде претендувати на подальшу розробку засад наукової школи, але в цілому будь-яка лабораторія не може існувати на інших вимогах. Лабораторія – складна форма організації науково-дослідної роботи, передбачає комплексний підхід, здатна забезпечити виховання наукової культури особистості з максимально можливою індивідуалізацією, а разом з тим надає досвіду колективної роботи при вирішенні проблеми. Саме лабораторія створює середовище, яке сприяє формуванню й розвитку у студентів широкого спектру науково-дослідницьких умінь, навичок партнерської діяльності, залучення до активної самостійної пошукової роботи на основі власної мотивації, а також створення конкретного наукового продукту, який би забезпечував підвищення якісного рівня професійної освіти регіону та України. Робота лабораторій заснована на постійній інтеграції наукової й методичної діяльності для досягнення максимально конкретного прикладного результату з відповідним теоретичним науковим обґрунтуванням. Діяльність науково-дослідних лабораторій як складових такої системи сприяє реалізації педагогіки співробітництва, формуванню навичок наукової роботи, розвитку особистості та індивідуальності студентів, опануванню ними нових способів саморегуляції власної діяльності. У реальній педагогічній діяльності, як показує досвід, такі вчителі-дослідники компетентно вирішують освітні завдання, активно залучають

учнівську молодь до проведення наукових досліджень. Актуальність створення науково-дослідницької лабораторії філологічного спрямування обумовлюється такими чинниками: згасання інтересу учнів старшої школи та студентів внз до вивчення проблем рідної мови й літератури; важливість підвищення рівня загальної культури та моралі в сучасному українському суспільстві; необхідність збирання, узагальнення й з'ясування ефективності нових інноваційних методів та прийомів вивчення філологічних дисциплін; потреба у ґрунтовному засвоєнні дітьми та молоддю мовного багатства народів України й світу в їх особливостях та взаємозв'язках; відсутність наукового підходу до вивчення літературного краєзнавства при викладанні курсу «Українська література»; необхідність виявлення тй підтримки науково та творчо обдарованої молоді з метою формування майбутнього наукового потенціалу; стрімкий розвиток сучасних комп'ютерних технологій і нові можливості формування мотивації молоді людини до вивчення філологічних проблем рідного регіону; потреба формування у молодого покоління активної громадянської позиції. Науково-дослідна лабораторія здійснює пошукову, експериментальну, консультаційну діяльність на основі поєднання освітньо-виховного процесу з науковим дослідженням, обов'язково планованим (проектованим), керованим і контрольованим. Лабораторія сприяє формуванню й утвердженню особистісно зорієнтованої розвивальної педагогіки, формує за допомогою нових освітніх технологій новий тип масової практики й одночасно може бути експериментальним майданчиком для підготовки педагогів-дослідників, учителів-експериментаторів. Таким чином, діяльність лабораторії повинна бути спрямована на підготовку вчителя-дослідника нового типу мислення, якому притаманний високий динамізм, для якого головним є культ пошуку пізнання, а не лише культ знань. А викладач внз має стати генератором нових ідей, вихователем нових поколінь учених. Нині діяльність лабораторій у внз чи навіть середній школі може бути успішною, конкурентоспроможною, оскільки сучасний медіа-простір надає можливості для того, щоб досягти високого рівня змісту наукової роботи студента чи учня: доступ до віртуальних бібліотек академічного рівня, використання віртуальних платформ для проведення телекомунікаційних соціальних досліджень широкого спектру, якісні мультимедійні можливості для їх подання та оприлюднення. Система науково-дослідної роботи лабораторії спрямована на формування особистості фахівця, який зможе ефективно використовувати набуті у вищій школі проєктувальні (уміння планувати будь-який вид роботи), адаптаційні (уміння застосувати даний план у конкретних навчальних умовах), організаційні, мотиваційні, комунікативні, пізнавальні уміння в своїй професійній діяльності. Саме за таких умов однією з найуспішніших технологій у межах діяльності лабораторії стало використання методу проєктів. Цей метод найбільш пристосований до виконання основних завдань лабораторії, оскільки передбачає високий рівень інтеграційних можливостей, пошуковий та експериментальний компоненти, прикладний характер пропонованих результатів. Застосування таких технологій не є чимось особливо новим для педагогіки. Ще американський філософ Джон Дьюї у першій половині 20 сторіччя запропонував будувати навчальний процес на активній основі, спираючись на цілеспрямовану діяльність учнів з урахуванням їх особистої зацікавленості в пропонованих знаннях [2, с.

271]. “Ідеї проектного навчання виникли в Росії практично паралельно з розробками американських педагогів під керівництвом російського педагога С.Т. Шацького в 1905 р. ... У США, Великобританії, Бельгії, Ізраїлі, Фінляндії, Німеччині, Італії, Бразилії, Нідерландах і багатьох інших країнах ідеї гуманістичного підходу до освіти Дж. Дьюї, його метод проектів знайшли широкого поширення і набули великої популярності внаслідок раціонального поєднання теоретичних знань і їх практичного застосування для розв'язування конкретних проблем дійсності в спільній діяльності учнів”, – пише Н. П. Дементієвська [3, с. 12]. Відповідно до загального зацікавлення сучасних педагогів та науковців методом проектів з навчальною та позанавчальною метою пропонуються різні класифікації таких проектних робіт [5, с. 5]. Проте особливо цікавими можуть стати дослідження в галузі літературного краєзнавства та вивчення історії мовного середовища рідного краю. Як бачимо, під час планування проекту слід передбачати активні форми дослідження – робота в музеях та архівах, проведення опитування в соціальних мережах, створення відеоматеріалів тощо. Такі види діяльності зацікавлюють студентів, виробляють у них активну життєву позицію, дають відчуття власної значущості та можливості внести зміни в суспільні процеси, ефективно виконують соціально-гуманітарну місію щодо виховання майбутнього педагога – свідомого громадянина, творчу людину, яка володіє спектром найсучасніших методів дослідження. Вимоги сьогодення до професійної компетенції фахівця зумовили, як бачимо, збагачення функцій науково-дослідної лабораторії інформаційно-технологічною. Внаслідок чого розширюється географія учасників лабораторії та розповсюдження її результатів діяльності офлайн чи онлайн. Регіональний характер діяльності лабораторії дозволяє залучити до перших кроків у науковій, пошуковій, дослідницькій діяльності учнів старшої школи та їх вчителів, що прагнуть розвитку, самовдосконалення, ширшого самовираження. Отже, отримання якісних навичок дослідницької діяльності сьогодні – не лише умова навчання, освіти, це умова сучасного життя. А робота в наукових лабораторіях – важливий крок до повноцінної науково-дослідної роботи й цінний досвід для подальшої наукової і практичної діяльності студентів, учнів, викладачів та вчителів.

Оксана Рись

НОВАТОРСТВО А.С. МАКАРЕНКА ЯК НОВЕ ТРАКТУВАННЯ ЦІННОСТІ ЛЮДИНИ

Оновлення сучасної системи вищої освіти і педагогічної науки визначило необхідність дослідження педагогічної новизни як особливої галузі наукового пізнання.

Інтенсивний розвиток та оновлення педагогічної освіти потребують всебічного вивчення і глибокого аналізу накопиченого досвіду в українській педагогічній теорії та практиці щодо новаторських ідей та підходів видатних